

De moed om de complexiteit van het leven niet te reduceren

Mensen verlangen naar duidelijkheid.

Dat is begrijpelijk.

Het leven is complex.

Relaties zijn complex.

Gezondheid is complex.

Leiderschap is complex.

Organisaties zijn complex.

De samenleving is complex.

Wanneer die complexiteit ons raakt, ontstaat vaak de behoefte aan houvast.

Wij zoeken verklaringen.

Diagnoses.

Modellen.

Theorieën.

Plannen.

Profielen.

Voorspellingen.

Dat is niet vreemd.

Het helpt ons grip te krijgen op een werkelijkheid die vaak groter is dan wij kunnen overzien.

Toch schuilt daarin ook een risico.

Namelijk dat wij de werkelijkheid gaan verwarren met onze verklaringen ervan.

De verleiding van eenvoudige antwoorden

Hoe complexer een vraagstuk wordt, hoe groter vaak de aantrekkingskracht van eenvoudige antwoorden.

In de gezondheidszorg zoeken we naar diagnoses.

In organisaties naar modellen.

In teams naar persoonlijkheidsprofielen.

In de politiek naar beloftes.

In ons persoonlijke leven naar verklaringen die duidelijk maken waarom dingen gaan zoals ze gaan.

Veel van die hulpmiddelen hebben waarde.

Een diagnose kan helpen richting te geven.

Een model kan inzicht bieden.

Een profiel kan een gesprek op gang brengen.

Het probleem ontstaat wanneer hulpmiddelen de werkelijkheid gaan vervangen.

Wanneer wij vergeten dat een mens meer is dan een diagnose.

Dat een team meer is dan een model.

Dat een leider meer is dan een profiel.

Dat een samenleving meer is dan een verkiezingsprogramma.

De mens laat zich niet reduceren

Een mens is geen optelsom van eigenschappen.

Geen verzameling gedragingen.

Geen kleur in een persoonlijkheidsprofiel.

Geen diagnose.

Geen functie.

Geen prestatie.

Mensen voelen.

Denken.

Handelen.

Hebben een geschiedenis.

Relaties.

Verlangens.

Twijfels.

Talenten.

Kwetsbaarheden.

En ontwikkelen zich voortdurend in relatie tot hun omgeving.

Dat maakt mensen soms lastig te begrijpen.

Maar juist daarin schuilt hun rijkdom.

Wanneer wij mensen reduceren tot eenvoudige verklaringen, verliezen wij vaak uit het oog wat werkelijk van betekenis is.

Wetenschap en verwondering

Soms wordt gedacht dat het erkennen van complexiteit betekent dat wetenschap onbelangrijk wordt.

Het tegendeel is waar.

Wetenschap heeft ons ongelooflijk veel gebracht.

Zij helpt ons patronen te herkennen.

Vragen te onderzoeken.

Kennis te ontwikkelen.

Maar wetenschap is op haar sterkst wanneer zij haar eigen beperkingen kent.

Wanneer zij beseft dat iedere theorie een vereenvoudiging van de werkelijkheid is.

Dat geldt niet alleen voor de wetenschap.

Dat geldt voor ons allemaal.

Wijsheid begint misschien wel waar de illusie verdwijnt dat wij het leven volledig kunnen begrijpen of beheersen.

Leven in plaats van beheersen

Veel van onze inspanningen zijn gericht op controle.

Wij willen risico's beperken.

Problemen oplossen.

Onzekerheid verminderen.

Dat is begrijpelijk.

Maar niet alles in het leven laat zich beheersen.

Liefde niet.

Verdriet niet.

Verlies niet.

Ontwikkeling niet.

Groei niet.

Sommige dingen vragen niet om controle, maar om betrokkenheid.

Niet om beheersing, maar om aanwezigheid.

Niet om een oplossing, maar om het vermogen erbij te blijven.

Juist daar ontstaat ruimte voor werkelijke ontmoeting.

Met onszelf.

Met anderen.

Met het leven.

De moed om niet te reduceren

De moed om de complexiteit van het leven niet te reduceren betekent niet dat we zonder richting leven.

Of dat alles relatief wordt.

Het betekent dat we bereid zijn te blijven kijken.

Te blijven luisteren.

Nieuwsgierig te blijven.

En te erkennen dat de werkelijkheid vaak groter is dan onze verklaringen.

Dat vraagt bescheidenheid.

Maar ook moed.

Want eenvoudige antwoorden geven zekerheid.

Complexiteit verdragen vraagt volwassenheid.

Misschien begint wijsheid niet bij het hebben van alle antwoorden.

Misschien begint wijsheid bij het vermogen om met open ogen aanwezig te blijven in een werkelijkheid die groter is dan wijzelf.

En toch verantwoordelijkheid te nemen voor de keuzes die wij daarin maken.

Want uiteindelijk is het leven geen probleem dat opgelost moet worden.

Het is een werkelijkheid waarin wij mogen leren leven